

Difterie opět aktuální

Reemergence of diphtheria

Kateřina Fabiánová, Jana Košťálová, Jan Kynčl

Souhrn • Summary

Difterie (záškrt) patří mezi onemocnění, kterým lze předcházet očkováním. Pokud v populaci dojde k poklesu proočkovanosti proti difterii, onemocnění se může znovu objevit. V poslední době je ve světě hlášeno stále více případů onemocnění a úmrtí na difterii. Důsledná kontrola onemocnění, tedy surveillance difterie a udržení vysoké proočkovanosti, vzhledem k významnému nárůstu cestování a migrace, je nutná v celém evropském regionu.

Diphtheria is a vaccine preventable disease. A decrease in the vaccine coverage against diphtheria can result in reemergence of the disease. Recently, diphtheria cases and deaths have been increasingly reported. In the context of increasing travel and migration, systematic diphtheria surveillance and maintenance of high vaccine coverage rates are of high relevance in the whole European Region.

Zprávy CEM (SZÚ, Praha) 2017; 26(11-12): 407.

Klíčová slova: difterie, záškrt, očkování

Keywords: diphtheria, vaccination

Díky nízké proočkovanosti populace ve světě proti difterii (záškrtu) narůstá v poslední době počet případů a úmrtí na toto onemocnění. Světová zdravotnická organizace hlásí k 31. 12. 2017 v Bangladéši 28 úmrtí a 3014 suspektních případů difterie, zejména mezi uprchlíky etnika Rohingya, kteří uprchli ze sousedního Myanmaru po vojenském konfliktu. Případy onemocnění jsou hlášeny také z Jemenu, kde je hlášeno k 21. 12. 2017 celkem 35 úmrtí a 333 suspektních případů onemocnění (smrtnost 10,5 %).

Onemocnění lze předcházet očkováním. Uvádíme proto stručné informace k onemocnění.

Difterie je známa od starověku. Patřila mezi jednu z hlavních příčin dětské nemoci a úmrtí.

Původcem difterie jsou korynebakterie produkující toxin, jedná se o čistě lidský patogen *Corynebacterium diphtheriae*, případně primárně zvířecí druhy *C. ulcerans* a *C. pseudotuberculosis*.

Po zavedení očkování se na celém světě podařilo významně snížit počty případů onemocnění a úmrtí. Nicméně v některých státech světa se difterie stále vyskytuje. V roce 2015 evidovala Světová zdravotnická organizace (WHO) 4530 případů difterie. Odhad globálního pokrytí třemi dávkami kombinované vakcíny proti difterii, tetanu a pertusi (DTP3) je sice 86 %, ale pouze 28 % zemí dosáhlo 80% pokrytí DTP3 ve všech regionech, proto se v těchto zemích onemocnění může snadno šířit.

Smrtnost onemocnění se v současnosti pohybuje mezi 5–10 %; u dětí mladších 5 let věku a u osob nad 40 let dosahuje až 20 %.

Přenos původců difterie je možný především kapénkami nebo kontaktem s kontaminovanými předměty nebo nepasterizovanými mléčnými produkty. V úvahu připadá zejména možnost zavlečení infekce z oblastí s endemickým výskytem onemocnění, kde je rovněž vyšší výskyt bezpří-

znakového nosičství v populaci, tedy také v souvislosti s migrací a uprchlíky. Vliv na výskyt onemocnění má i vyvanutí imunity po očkování, zhoršování socioekonomických podmínek, pokles proočkovanosti populace či bezdůvodné kontraindikace očkování. Také přítomnost netoxigenních kmenů v populaci představuje reálné nebezpečí konverze v toxigenní kmeny.

V ČR byl poslední případ difterie evidován v roce 1995. Podle výsledků sérologických přehledů z roku 2001 byla antidifterická imunita české populace na velmi dobré úrovni a nehrozilo, že by po zavlečení difterie do ČR mohlo dojít k epidemii, nicméně nebyl vyloučen případný import či onemocnění neočkovaných jedinců.

V současné době je odborníky často diskutována otázka dostupnosti či spíše nedostupnosti difterického antitoxinu na evropském území. Přitom včasná specifická terapie nesmí být odkládána; ovlivňuje samotné přežití či vznik případných komplikací onemocnění. V březnu 2016 zemřelo v Belgii na difterii neočkované 3leté dítě čečenského původu narozené v Belgii. První příznaky onemocnění se objevily 6. března. Protože Belgie nemá difterický antitoxin, nabídlo Evropské centrum pro kontrolu nemocí (ECDC) zprostředkovat jeho zajištění. Národní institut pro veřejné zdraví a životní prostředí (RIVM) Nizozemska dodal antitoxin 16. března 2016. Přes veškerou snahu a podání antitoxinu dítě zemřelo 17. března. Příčinou úmrtí bylo srdeční selhání, fatální myokarditida, v souvislosti s progresivním průběhem onemocnění.

Stálá kontrola onemocnění, tedy důsledně prováděná surveillance difterie a udržení vysoké proočkovanosti, vzhledem k nárůstu cestování a migrace, je nutná v celém evropském regionu.

MUDr. Kateřina Fabiánová, Ph.D.

MUDr. Jana Košťálová

MUDr. Jan Kynčl, Ph.D.

Oddělení epidemiologie infekčních nemocí
CEM - SZÚ